

Hoe werken lokale politieke partijen in interbestuurlijke netwerken?

Marcel Boogers & Franziska Eckardt

Omdat lokale politieke partijen per definitie alleen actief zijn in één gemeente, zouden zij ten opzichte van landelijke partijen minder effectief zijn omdat zij geen vertegenwoordiging hebben op andere bestuursniveaus en in andere gemeenten. De verwachting is dan dat wethouders van lokale partijen meer moeite hebben de belangen van hun gemeente te bepleiten in de regio of bij de provincie, het Rijk of de Europese Unie. Interviews met wethouders van lokale partijen en een enquête onder wethouders laten zien dat dit beeld wat moet worden genuanceerd. Wethouders van lokale partijen zeggen het gemis aan partijpolitieke contacten goed te kunnen compenseren door te investeren in persoonlijke relaties. Opvallend is dat de niet-partijgebonden rol van deze wethouders hun ook voordelen oplevert: omdat ze geen rekening hoeven te houden met partijpolitieke belangen kunnen ze het belang van hun gemeente krachtiger uitdragen als dat op gespannen voet staat met provinciaal of landelijk beleid. Ook krijgen ze in de regio vanwege hun partijpolitiek neutrale rol sneller sleutelposities. Het enige nadeel dat wethouders van lokale partijen wél ondervinden, is het gebrek aan ondersteuning in de vorm van professionalisering en kennisuitwisseling. Ze zien dat wethouders van landelijke partijen, die meestal wel ondersteuning krijgen van hun landelijke partijbureau, op dit punt soms in het voordeel zijn. Hiermee wordt een nieuw – nog betrekkelijk weinig genoemd – licht geworpen op het belang van partijpolitieke contacten.

1 Inleiding

Lokaal bestuur komt steeds meer tot stand in samenspel tussen gemeenten, de provincie, de Rijksoverheid en de Europese Unie (Scharpf e.a., 1976; Olsson, 2003; Arganoff, 2014). Landelijke politieke partijen, die vaak op alle bestuursniveaus vertegenwoordigd zijn, claimen in deze multilevel-arrangementen een voordeel te hebben ten opzichte van lokale partijen die zich exclusief op de gemeente richten. De vraag is in welke mate dat het geval is. Of vinden vertegenwoordigers van lokale partijen andere manieren om bovenlokale besluitvormingsprocessen te beïnvloeden? Welke beïnvloedingskanalen gebruiken ze dan? Stellen ze zich hier anders op dan vertegenwoordigers van landelijke partijen? In dit artikel beantwoorden we deze vragen op verschillende manieren. Na een theoretisch exposé over de rol van politieke partijen en hun bestuurlijke vertegenwoordigers in multi-level governance arrangementen lichten we de vraagstelling en onderzoeksapproach toe. Daarna bespreken we de onderzoeksresultaten. Allereerst brengen we in kaart hoe wethouders van lokale partijen vertegenwoordigd zijn in regionale, provinciale, nationale en Europese besluitvormingsarena's. Hierna presenteren we de resultaten van een serie interviews met wethouders van lokale partijen en een mini-

enquête onder wethouders van landelijke en lokale partijen. Dit artikel rondt af met een samenvatting en conclusies.¹

2 Multilevel governance: lokale partijen op andere bestuursniveaus

Politieke partijen worden in de politieke wetenschappen doorgaans bestudeerd als politieke organisaties die binnen één bestuurlijke eenheid functioneren. Met het gegroeide belang van de EU én het gelijktijdige proces van decentralisatie en regionalisering in een aantal landen is dat steeds meer een probleem geworden (Heinelt & Hlepas, 2006). Omdat de bestuursniveaus waarop partijen opereren intensiever met elkaar verweven zijn geraakt, is het van belang om na te gaan hoe partijen zich tot elkaar verhouden binnen en tussen bestuursniveaus. Politicologisch onderzoek naar het optreden van partijen in multilevel governance arrangementen richt zich vooral op federale staten en de EU (Piattoni, 2009; Braun e.a., 2020), maar het begrippenkader dat hiervoor is ontwikkeld, is ook goed toepasbaar op het opereren van partijen op lokaal niveau. Hun functioneren en succes zijn immers mede afhankelijk van de opstelling van hun partijgenoten in regiogemeenten, de provincie, de rijksoverheid en de EU en van de opstelling van vertegenwoordigers van andere partijen op die bestuursniveaus. Zo opereren partijorganisaties in betrekkelijk complexe relaties, zowel tussen en binnen partijen als tussen en binnen bestuursniveaus.

Op basis van deze literatuur (Deschouwer, 2003) kunnen vier verschillende relaties worden onderscheiden:

- 1 Verticale relaties *binnen* partijen *tussen* verschillende bestuursniveaus: hier gaat het om contacten tussen vertegenwoordigers van een partij op lokaal niveau met hun partijgenoten op provinciaal, landelijk of EU-niveau.
- 2 Verticale relaties *tussen* partijen *tussen* bestuursniveaus: hier zijn coalities of conflicten tussen partijen op ‘hogere’ niveaus van invloed op de opstelling van vertegenwoordigers van een partij op lokaal niveau. Als twee partijen op landelijk of provinciaal niveau een coalitie aangaan, heeft dat theoretisch gezien ook gevolgen voor de relaties tussen die partijen op lokaal niveau.
- 3 Horizontale relaties *binnen* partijen *binnen* hetzelfde bestuursniveau: hier gaat het om contacten van lokale vertegenwoordigers van een partij met partijgenoten in de regio.
- 4 Horizontale relaties *tussen* partijen *binnen* hetzelfde bestuursniveau: hier zijn coalities of conflicten tussen partijen in de ene gemeente van invloed op de opstelling van vertegenwoordigers van een partij in de andere gemeente.

1 Dit artikel is een grondige bewerking van: Boogers, M.J.G.J.A. & F. Eckardt, ‘Wethouders van lokale partijen in de regio, de provincie, Den Haag en Brussel’, J. van Ostaaijen (red.), *Lokale partijen in de praktijk*, Den Haag: 2021, p. 55-59.

Tabel 1 *Overzicht van relaties binnen en tussen partijen op verschillende bestuursniveaus*

Partijen Bestuursniveaus	Binnen partijen	Tussen partijen
<i>Verticaal: tussen bestuursniveaus</i>	1: contacten met partijgenoten op verschillende bestuursniveaus	2: coalities en conflicten tussen partijen op landelijk en provinciaal niveau werken door in de gemeente
<i>Horizontaal: binnen bestuursniveaus</i>	3: contacten met partijgenoten uit andere gemeenten in de regio	4: coalities en conflicten tussen partijen in een gemeente werken door bij andere gemeenten in de regio

Ter relativering van deze politicologische zienswijze zou voor dit onderzoek kunnen worden gesteld dat het lokaal bestuur vanwege zijn relatieve nabijheid ten opzichte van de samenleving een meer pragmatisch karakter heeft en minder partijpolitiek geprofileerd is dan het bestuur van de rijksoverheid of EU (Boogers, 2010). Ook het collegiaal bestuur van de colleges van B&W draagt hieraan bij. Wethouders richten zich om die reden meer op de bestuurlijke belangen van de gemeente en laten zich minder leiden door partijpolitieke overwegingen. Toch is de betekenis van partijpolitieke contacten niet minder relevant voor het interbestuurlijke verkeer tussen en binnen bestuursniveaus. Voor het bepleiten van lokale belangen bij de provincie of het Rijk kunnen partijpolitieke contacten immers van betekenis zijn, net zoals partijpolitieke contacten in de regio relevant kunnen zijn voor de gemeentelijke invloed op regionale besluitvormingsprocessen. Zo bezien spelen partijorganisaties een belangrijke rol bij het kanaliseren en faciliteren van interbestuurlijke contacten.

3 Lokale partijen in multilevel governance arrangementen

Tegen deze achtergrond hebben politieke partijen die niet op alle bestuursniveaus actief zijn, een nogal bijzondere positie. In politicologisch onderzoek – dat zich zoals gezegd vooral heeft gericht op regio's en op de EU – is ingegaan op de rol en positie van regionale partijen, maar de inzichten die hier zijn opgedaan, zijn ook goed toepasbaar op lokale politieke partijen.

Omdat lokale politieke partijen per definitie alleen actief zijn in één gemeente, zouden zij ten opzichte van landelijke partijen minder effectief kunnen zijn omdat zij geen vertegenwoordiging hebben op andere bestuursniveaus en in andere gemeenten. De verwachting is dan dat wethouders van lokale partijen meer moeite hebben om de belangen van hun gemeente te bepleiten in de regio of bij de provincie, het Rijk of de EU. Deze verwachting wordt het vaakst gehoord, ook in Nederlandse debatten over lokale partijen: vertegenwoordigers van lokale partijen missen goede ingangen in de regio en op andere bestuursniveaus (Hopkin, 2003; Havekes, 2018).

Marcel Boogers & Franziska Eckardt

Tegenover deze hypothese kan ook worden aangevoerd dat het ontbreken van partijpolitieke contacten op andere bestuursniveaus juist heel voordelig kan zijn. Wethouders van lokale partijen hoeven zich immers niets aan te trekken van partijpolitieke overwegingen en kunnen zo een eigen lokale koers varen in interbestuurlijke overleggen. Zo bezien zouden ze juist beter in staat zijn om de belangen van hun gemeente te behartigen (Van Biezen & Hopkin, 2006; Olsson, 2003).

4 Vraagstelling en onderzoeksaanpak

In dit onderzoek beantwoorden we de vraag: *Hoe zijn wethouders van lokale politieke partijen vertegenwoordigd op regionale, provinciale, landelijke en Europese bestuursniveaus en hoe oordelen ze over hun vermogen om op die niveaus de belangen van hun gemeente te behartigen?* Voor de beantwoording van het eerste deel van de vraag hebben we een inventarisatie gemaakt van de vertegenwoordiging van wethouders in regionale, provinciale, landelijke en Europese besluitvormingsgremia.² Voor het tweede deel van de vraag zijn semigestructureerde interviews gehouden met acht wethouders van lokale partijen, waarbij gestreefd is naar een spreiding over de verschillende delen van het land en over grotere en kleinere gemeenten. De interviews zijn tussen november 2019 en januari 2020 zowel face-to-face als telefonisch afgenomen.³ Voorafgaand aan de interviews is een interviewgide opgesteld met een aantal relevante vragen en aandachtspunten. In beide gevallen werden de geïnterviewden voorafgaand aan het interview gevraagd om mondeling toestemming te geven voor de geluidsopname. Daarna zijn de interviews getranscribeerd en zijn de interviewtranscripten geanalyseerd met behulp van een open-coderingstechniek in Atlas.ti.

Daarnaast is in februari 2020 een online enquête gehouden (met zowel open als gesloten vragen) onder leden van de Wethoudersvereniging.⁴ De enquête is ingevuld door in totaal 50 respondenten, van wie er 18 aangaven afkomstig te zijn van een lokale partij en 31 van een landelijke partij. Vanwege het beperkt aantal wethouders dat aan deze enquête deelnam, zijn de resultaten ervan indicatief.

- 2 Hiervoor zijn de volgende besturen en overleggremia bestudeerd:
 - *internationaal niveau*: vertegenwoordiging bestuurders namens lokale partijen in de Council of European Municipalities and Regions (CEMR), Comité van de Regio's (CvdR) en Congres Raad van Europa;
 - *landelijk niveau*: vertegenwoordiging bestuurders namens lokale partijen in landelijk VNG-bestuur en VNG-beleidscommissies;
 - *provinciaal niveau*: vertegenwoordiging bestuurders namens lokale partijen in provinciale VNG-afdelingen;
 - *regionaal niveau*: vertegenwoordiging bestuurders namens lokale partijen in Omgevingsdiensten/Regionale uitvoeringsdiensten én GGD-besturen in zes Nederlandse regio's: Limburg-Noord, Hart van Brabant, Twente, Friesland, Rijnmond, Noord-Holland-Noord.
- 3 Op één uitzondering na: één respondent (R3) heeft schriftelijk per e-mail gereageerd op ons interviewverzoek en vragen.
- 4 Met dank aan de Wethoudersvereniging voor haar medewerking.

Tabel 2 *Overzicht van geïnterviewde wethouders*

Respondent #	Aantal perioden wethouder	Provincie	Gemeentegrootte
Respondent 1 (R1)	3 perioden	Flevoland	0-50.000
Respondent 2 (R2)	1 periode	Overijssel	100.000+
Respondent 3 (R3)	2 perioden	Limburg	0-50.000
Respondent 4 (R4)	2 perioden	Noord-Brabant	50.000-100.000
Respondent 5 (R5)	1 periode	Zeeland	0-50.000
Respondent 6 (R6)	2 perioden	Zuid-Holland	50.000-100.000
Respondent 7 (R7)	1 periode	Noord-Holland	0-50.000
Respondent 8 (R8)	3 perioden	Overijssel	0-50.000

Deze mixed method-aanpak (Halcomb & Hickman, 2015) stelt ons in staat om datatriangulatie toe te passen, waarmee de gegevens van een steviger empirische basis kunnen worden voorzien. Zo zijn de opvattingen en oordelen van wethouders van lokale partijen die in diepte-interviews naar voren zijn gebracht, vergeleken met de gegevens van de enquête onder wethouders van lokale én landelijke partijen.

Tabel 3 *Overzicht van enquête-respondenten*

Aantal jaren als wethouder	Lokale partij	Landelijke partij	Partijloos	Totaal
0-2 jaar	7	18	1	26
2-6 jaar	5	6	0	11
6-10 jaar	4	7	0	11
Meer dan 10 jaar	2	0	0	2
Totaal	18	31	1	50

5 Inventarisatie: vertegenwoordiging wethouders van lokale partijen

Om na te kunnen gaan hoe wethouders van lokale partijen vertegenwoordigd zijn in regionale, provinciale, landelijke en Europese besluitvormingsgremia, is een inventarisatie gemaakt van de samenstelling van de besturen van deze gremia:

- *Regionaal*: omdat het ondoenlijk was om de samenstelling van alle regiobesturen te achterhalen (Boogers e.a., 2016), hebben we ons voor dit onderzoek beperkt tot de omgevingsdiensten én GGD-besturen in de regio's Limburg-Noord, Hart van Brabant, Twente, Friesland, Rijnmond, en Noord-Holland-Noord. Hiermee is een spreiding van regiobesturen over het land beoogd.
- *Provinciaal*: hier is de vertegenwoordiging van lokale partijen in provinciale VNG-afdelingen geanalyseerd. Dit zijn VNG-afdelingen die het provinciebestuur én de landelijke VNG adviseren over gemeentelijke aangelegenheden die spelen in de provincie.
- *Landelijk*: hiervoor is de samenstelling van het VNG-bestuur en de VNG-beleidscommissies onder de loep genomen.

Marcel Boogers & Franziska Eckardt

- *Europees*: tot slot is de vertegenwoordiging van Nederlandse wethouders van lokale partijen in kaart gebracht in de Council of European Municipalities and Regions (CEMR), het Comité van de Regio's (CvdR) en het Congres van de Raad van Europa.

Tabel 4 *Vertegenwoordiging wethouders lokale partijen lokaal, regionaal, provinciaal, nationaal, Europees, in procenten*

Vertegenwoordiging wethouders lokale partijen	Percentage
In gemeenten (VNG, 2018)	32
In regio's	22
In de provincies (provinciale VNG-afdelingen)	13
Op nationaal niveau (VNG-bestuur en -commissies)	23
In de EU (CvdR)	4

Uit deze inventarisatie blijkt dat wethouders van lokale partijen op alle bovenlokale bestuursniveaus zijn ondervertegenwoordigd. In de regio's en het VNG-bestuur en -commissies zijn wethouders van lokale partijen relatief wat minder slecht vertegenwoordigd, op EU-niveau zijn ze daarentegen het sterkst ondervertegenwoordigd.

6 Vertegenwoordiging van lokale partijen in bovenlokale samenwerkingsverbanden

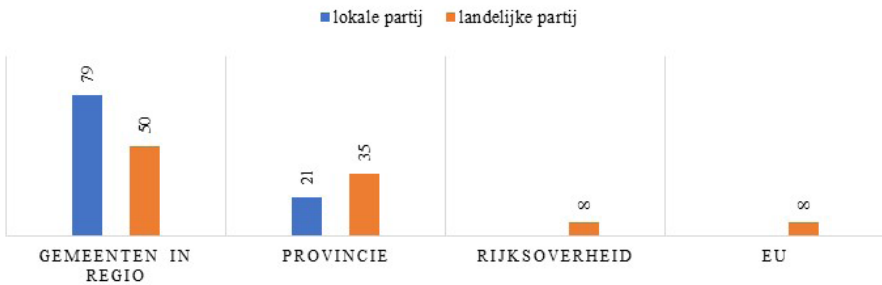
Gevraagd naar het belang van bovenlokale samenwerking in de praktijk zeggen wethouders van lokale partijen dat ze vooral op regionaal (79%) en provinciaal niveau (21%) interbestuurlijk samenwerken. Net als vertegenwoordigers van lokale partijen geven de meeste wethouders van landelijke partijen aan dat ze vooral in de regio en in de provincie samenwerken met andere bestuurders. Voor een wat kleiner aantal wethouders van landelijke partijen geldt dat ze ook samenwerken op landelijk (7%) en EU-niveau (7%).

In de interviews geven wethouders van lokale partijen aan weinig directe contacten te hebben met ambtenaren of bestuurders op nationaal of op EU-niveau. Sommige van de geïnterviewden zien dit echter niet als een beperking. Naar hun mening is het nationale niveau vaak minder belangrijk voor met name kleinere gemeenten, omdat het gaat om een ander abstractieniveau en dus om zaken die op lokaal niveau minder relevant zijn. Daarom benadrukten sommige geïnterviewden dat ze meer belang hechten aan goede contacten in de provincie om strategische invloed te kunnen uitoefenen op bovenlokale besluitvormingsprocessen. Enkele gesprekspartners stelden dat partijpolitieke contacten op landelijk niveau nuttig zijn om te kunnen lobbyen voor een lokaal belang, maar ze zien deze niet als noodzakelijke voorwaarde om op bovenlokaal niveau effectief te zijn als wethouder. Wat het EU-niveau betreft, werd vaak opgemerkt dat het nogal moeilijk is om hier een ingang te vinden. In sommige gevallen lukt dat wel via EU-projecten (INTERREG-programma's) of via internationale VNG-commissies.

7 Zijn partijpolitieke contacten van nut in de regio, provincie, Den Haag en Brussel?

Alle interviewrespondenten gaven aan dat ze zich behandeld voelden als volwaardige leden in interbestuurlijke samenwerkingsverbanden. Volgens hen heeft dit vooral te maken met de toenemende acceptatie van lokale partijen. Zo wordt bij de samenstelling van VNG-commissies meer rekening gehouden met een goede vertegenwoordiging van lokale partijen (zie ook tabel 4). Verder geven de meeste geïnterviewden aan dat partijpolitieke banden weinig of geen rol spelen in bovenlokale samenwerkingsverbanden en overleggen; de politieke kleur of achtergrond van wethouders is hier doorgaans geen issue. Ze spreken hier namens hun gemeente of namens een groep van gemeenten, en niet als vertegenwoordiger van een politieke partij: *‘Over het algemeen word je gezien als een gewone bestuurder.’*

Figuur 1 De bestuursniveaus waarop wethouders vooral samenwerken (in %)

Wethouders van lokale partijen vinden vaker dan hun collega's van landelijke partijen dat ze onvoldoende partijpolitieke contacten hebben (40% respectievelijk 10%) om effectief te kunnen lobbyen op regionale, provinciale, landelijke en Europese bestuursniveaus. Vooral wethouders die deze partijpolitieke contacten van belang vinden, geven vaker aan dat zij deze contacten missen. Hiertegenover staat dat wethouders van lokale partijen in de interviews en in de enquête vaak aangeven dat ze er ook baat bij hebben dat ze niet-partijgebonden zijn. Zoals een wethouder van een lokale partij als open antwoord geeft in de enquête:

‘Ik ben landelijk lid van de VVD maar vertegenwoordig een lokale partij. Soms maak ik wel gebruik van de ingangen die ik bij de landelijke partij heb. Tegelijkertijd ervaar ik een grotere vrijheid om het landelijk beleid aan de kaak te stellen.’

Dat wethouders van lokale partijen in interbestuurlijke contacten voordelen ondervinden van hun partijpolitieke ongebondenheid, is ook in de interviews door meerdere gesprekspartners benadrukt. Zij zien het als een voordeel dat ze zich volledig kunnen inzetten voor de lokale belangen, waardoor ze meer ruimte kunnen nemen om druk uit te oefenen op de provinciale en landelijke overheid.

Marcel Boogers & Franziska Eckardt

‘In mijn VNG-commissie zie ik CDA-wethouders vaak nogal behoedzaam opereren als het beleid van hun CDA-minister aan de orde komt. Als wethouder van een lokale partij hoeft ik me gelukkig niets van partijbelangen aan te trekken en kan ik me onafhankelijker en kritischer opstellen.’

Ook bij complexe en politiek gevoelige kwesties in de regio kunnen wethouders van lokale partijen in het voordeel zijn, omdat ze een meer partijpolitiek-neutrale rol innemen dan hun collega’s van landelijke politieke partijen en hierdoor eerder aan hen een leidende rol wordt gegund.

‘Wij [kunnen juist] heel gemakkelijk met iedereen (...) werken.’

Dit probleem van een gebrek aan onafhankelijkheid werd ook genoemd door enquêterespondenten van landelijke partijen. Sommigen gaven aan dat zij hun partijpolitieke banden soms ook als een obstakel zien in bovenlokale besluitvormingsprocessen omdat coalitieafspraken of een gevoel van loyaliteit naar de partij hen soms belemmeren om lokale belangen te bepleiten die tegen die van andere gemeenten of de provincie ingaan.

Als het gaat om het opbouwen van contacten met bestuurders op nationaal niveau, geven de geïnterviewden aan dat ze een voordeel ondervinden ten opzichte van collega’s van landelijke partijen. Ze hoeven zich namelijk niet te beperken tot contacten binnen de eigen partij, wat het eenvoudiger maakt om nieuwe contacten te leggen en op te bouwen met bestuurders van verschillende partijen.

Sommige interviewrespondenten gaven desondanks aan dat ze partijpolitieke banden hebben gemist, vooral aan het begin van hun bestuurlijke carrière toen ze de ‘politiek-bestuurlijke regels van het spel’ nog moesten leren en geen partijorganisatie hadden die hen kon ondersteunen met kennis en trainingen over effectief optreden binnen het regionale en provinciale krachtenveld. Waar bestuurders van landelijke partijen vaak vanaf het begin toegang hebben tot verschillende netwerken, werkgroepen en partijdagen met coaching/training, geven de interviewrespondenten aan dat gemeentelijke bestuurders vaak creatief moeten zijn om een goed netwerk op te bouwen en de nodige vaardigheden (bijvoorbeeld onderhandelingsstechnieken) te ontwikkelen. Sommige geïnterviewden gaven aan dat het hun in het begin veel energie en tijd kostte om hun werk goed te kunnen doen. Anderen zeiden dat de hoeveelheid tijd die zij investeren in het opbouwen van een netwerk ook sterk verschilt van persoon tot persoon, afhankelijk van hun persoonlijkheid en/of dossiers. In het algemeen stellen de interviewrespondenten echter dat het probleem van het niet hebben van partijpolitieke contacten vaak wordt overschat en door landelijke partijen als een groot probleem of nadeel wordt gepresenteerd, vooral om zich in verkiezingsdebatten tegen lokale partijen af te kunnen zetten.

8 Andere beïnvloedingskanalen

De interviewrespondenten noemden verschillende manieren waarop zij het gebrek aan partijpolitieke contacten kunnen compenseren. Dat doen wethouders van lokale partijen vooral door veel te investeren in goede persoonlijke contacten op verschillende bestuursniveaus. Daarbij wordt ook gewezen op het belang van de Wethoudersvereniging en de VNG-commissies. Door deelname aan wethouderscursussen en/of VNG-conferenties (netwerkafspraken en kennisbijeenkomsten) gaven sommige respondenten aan een netwerk van gelijkgestemden te hebben opgebouwd, waarvan zij later profiteerden. Verder maken wethouders van lokale partijen snel en gemakkelijk gebruik van de partijpolitieke contacten van hun collega-wethouders in het college van B&W, zeker als dit van strategisch belang kan zijn in het contact met de regio, de provincie of het Rijk.

‘[Als] ik partijpolitieke contacten [mis], dan kan ik altijd een collega-wethouder van een landelijke partij inzetten. Als het strategisch van belang is, dan doe je dat. Dus dat is een manier om te compenseren.’

9 Discussie en conclusie

Politieke partijen zijn actief in verschillende gemeenten, provincies, in de landelijke politiek en in Europa. Naarmate het beleid van deze bestuursniveaus meer met elkaar vervlochten raakt, zullen partijpolitieke kanalen een steeds belangrijkere rol gaan spelen: voor de gezamenlijke aanpak van vraagstukken in de regio, voor onderhandelingen met het provinciebestuur of voor de lobby in Den Haag of Brussel. De verwachting is dat lokale politieke partijen, die per definitie alleen in hun eigen gemeente actief zijn, hierdoor een grote achterstand hebben. Zij missen immers de partijpolitieke contacten om effectief te kunnen opereren aan regionale, provinciale, landelijke en Europese overlegtafels.

De enquête- en interviewgegevens laten zien dat deze verwachting op een aantal punten enigszins kan worden genuanceerd. Wethouders van lokale partijen zeggen het gemis aan partijpolitieke contacten goed te kunnen compenseren door te investeren in goede persoonlijke relaties. Waar nodig wordt soms ook een collega-wethouder van een landelijke politieke partij naar voren geschoven, afhankelijk van de politieke kleur van de gedeputeerde of minister met wie overlegd moet worden. Opvallend is dat de niet-partijgebonden rol van deze wethouders hun ook voordelen oplevert in het interbestuurlijke verkeer. Ze hoeven zich niets aan te trekken van partijpolitieke belangen en kunnen daardoor het belang van hun gemeente krachtiger uitdragen als dat op gespannen voet staat met provinciaal of landelijk beleid. Ook krijgen ze in de regio vanwege hun niet-partijgebonden neutrale rol sneller sleutelposities. Dat alles maakt dat het ontbreken van partijpolitieke contacten voor wethouders van lokale partijen per saldo niet per se nadelig hoeft te zijn.

Marcel Boogers & Franziska Eckardt

Het enige nadeel dat wethouders van lokale partijen wél ondervinden, is het gebrek aan ondersteuning in de vorm van professionalisering en kennisuitwisseling. Ze zien dat wethouders van landelijke partijen, die meestal wel ondersteuning krijgen van hun landelijke partijbureau, op dit punt soms in het voordeel zijn. Hiermee wordt een nieuw – nog betrekkelijk weinig genoemd – licht geworpen op het belang van partijpolitieke contacten. Behalve dat een politieke partij als integratiekader interbestuurlijke contacten tussen partijgenoten kanaliseert en faciliteert, biedt het ook een kader waarbinnen bestuurders kennis kunnen opdoen en kunnen uitwisselen. Zo bezien is de politieke partij een *'community of practice'* (Wenger & Snyder, 2000). Wethouders van lokale partijen blijken de partij als interbestuurlijk integratiekader niet of nauwelijks te missen, en ervaren hier dus geen noemenswaardige achterstand ten opzichte van wethouders van landelijke partijen. Een *community of practice* voor kennis- en ervaringsuitwisseling missen ze daarentegen veel meer.

Literatuur

- Arganoff, R., 'Local governments in multilevel systems: Emergent public administration challenges', *American Review of Public Administration*, 2014/4, p. 1-16.
- Biezen, I. van & A.J. Hopkin, 'Party organization in multi-level contexts. Theory and some comparative evidence', D. Hough & C. Jeffery (eds.), *Devolution and electoral politics*, Manchester: 2006, p. 14-18.
- Boogers, M.J.G.J.A., *Lokale politiek in Nederland. De logica en dynamiek van plaatselijke politiek*, Den Haag: 2010 (tweede druk).
- Boogers, M.J.G.J.A., P.J. Klok, S.A.H. Denters & M.P.T. Sanders, *Effecten van regionaal bestuur voor gemeenten. Bestuursstructuur, samenwerkingsrelaties, democratische kwaliteit en bestuurlijke effectiviteit*, Universiteit Twente, Enschede: 2016.
- Braun, D., M. Gross & B. Rittberger, 'Political behavior in the EU multi-level system', *Politics and Governance*, 2020/1, p. 1-5.
- Deschouwer, K., 'Political parties in multi-layered systems', *European Urban and Regional Studies*, 2003/3, p. 213-226.
- Heinelt, H. & N.K. Hlepas, 'Typologies of local government systems', H. Bäck, H. Heinelt & A. Magnier (eds.), *The European mayor*, Mannheim: 2006, p. 21-42.
- Halcomb, E.J. & L. Hickman, *Mixed methods research*, New York: 2015.
- Havekes, H.J.M., 'De betekenis van het Interbestuurlijk Programma voor het waterbeheer', *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, 2018/2, p. 66-75.
- Hopkin, J., 'Political decentralization, electoral change and party organizational adaptation. A framework for analysis', *European Urban and Regional Studies*, 2003/3, p. 227-237.
- Piattoni, S., 'Multi-level governance. A historical and conceptual analysis', *Journal of European Integration*, 2009/2, p. 163-180.
- Olsson, J., 'Democracy paradoxes in multi-level governance. Theorizing on structural fund system research', *Journal of European Public Policy*, 2003/2, p. 283-300.
- Scharpf, F.W., B. Reisser & F. Schnabel, *Politikverflechtung. Theorie und Empirie des kooperativen Föderalismus in der Bundesrepublik*, Stuttgart: 1976.
- VNG, *Gegevens wethouders na gemeenteraadsverkiezingen 2018*, Den Haag: 2018.
- Wenger, E.C. & W.M. Snyder, 'Communities of practice. The organizational frontier', *Harvard Business Review*, 2000/1, p. 139-145.